

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

יו"ל לזיכוי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנניד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פרשת אחרי קדושים | אייר תשפ"ה | גיליון ס"ח (שנה ב')

שבת של תורה פנינים מאירים לשולחן השבת

עבירה דקה מן הדקה

רש"י כותב על הפסוק בפרשת השבוע (ויקרא טז, יב) וְלֹא מִלֵּא הַמִּתְחַמֵּה גָחֳלִי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּפָנֵי ה' וְיִמְלֵא הַפְּנִיּוֹת קִטְנֹת סָמִים דָּקָה, וז"ל: דקה - מה תלמוד לומר דקה, והלא כל הקטורת דקה היא, שנאמר (שמות ל, לו) ושחוקת ממנה הדק, אלא שתהא דקה מן הדקה, שמערב יום הכפורים היה מחזירה למכתשת'.

רעיון נשגב אמר על כך כ"ק האדמו"ר הרה"ק בעל אמרי-אמת מגור ז"ע, על פי מה שביאר בעל 'כלי-יקר' הטעם שיום הכיפורים אסור בנעילת הסנדל, כדי שהאדם ילך יחף וירגיש היטב את האבנים הקטנות והזעירות, כך יתן אל לבו לשוב על אותם 'עבירות קטנות' שאדם דש בעקביו, ובמשך השנה אינו שם לבו אליהם. מסיבה זו, מוסיף האמרי-אמת, גם מקטירים ביום הכיפורים קטורת 'דקה מן הדקה', לרמוז שיתקן אדם גם את אותם דברים דקים מן הדקים שבמשך השנה אינו מתבונן לתקן אותם!

יום הכיפור האחרון

לאחר שהכהן הגדול מסיים את העבודה לפני ולפנים, נאמר בתורה (ויקרא טז, כג) וּפָשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַיָּדָאֵשׁ לְבִישׁ בָּבָא אֶל מִקְדָּשׁ וְהִיחֵם שָׁם, ורש"י מבאר: והניחם שם - מלמד שטעונון גניזה, ולא ישתמש באותן ארבעה בגדים ליום כפורים אחר'.

מה העניין לגנוז את הבגדים, ולא להשתמש בהם שוב?

בספרו 'טעם ודעת' כותב מרן פוה"ד הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, רעיון יקר מפז: בצאת הכהן הגדול בבגדי קדש מעבודתו, היתה אורה של טהרה והזדככות עוטפת את כלל ישראל, כולם חשו בכפרת עוונות, ולא האמין לבם שיחטאו שוב ויצטרכו לבגדי לבן לכפר עליהם בשנה הבאה. בגניזה הבגדים היה רמז שמכאן ואילך אין ישראל צריכים להם עוד לכפר בעדם, ומעתה ילבשו רק בגדים מיוחדים לשמחת בהם לפני אדון הכל!

שערי תורה קבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

פר' אחרי

מה בפרשה:

נרשאי הפרשה:

את הפרשה ניתן לסכם בשתי מילים 'קדושה וטהרה'. הפרשה עוסקת בעניינים הקשורים לבית המקדש ולהקרבת קדשים, והמסתעף לדיני דם וטומאת נבילה, ולסיום - חובת ההתרחקות מהגוים ומעריית.

כניסה לקדש הקדשים • עבודת יום הכיפורים • איסור הקרבה חוץ למקדש • איסור אכילת דם • כיסוי הדם • נבלת עוף טהור • חוקות הגוים • התרחקות מעריות

א. לפני ולפנים

חל איסור להיכנס לקדש הקדשים, מלבד פעם אחת בשנה, ביום הכיפורים. ביום הקדוש הזה מקריב הכהן הגדול פר לחטאת ואיל לעולה מכספו. ומכספי בני ישראל הוא מקריב שעיר לחטאת, שעיר לעזאזל, ואיל לעולה.

במהלך היום מחליף הכהן את בגדיו חמשה פעמים, ובכל החלפה הוא זקוק לטבילה וקידוש ידיים ורגליים. הוא מקטיר קטורת בקודש פנימה, וזורק מדם הפר והשעיר אחת למעלה ושבע למטה, הן בקודש פנימה, והן על הפרוכת והמזבח הפנימי.

ב. שחיטה דם

מיום הקמת המשכן חל איסור לשחוט ולהקריב

פר' קדושים

מה בפרשה:

נרשאי הפרשה:

על פרשה זו כותב רש"י 'דוב גופי תורה תלויים בה'. ואכן, למרות שיש בפרשה זו רק 64 פסוקים בלבד, היא עשירה בלא פחות מחמישים (!) מצוות.

מצוות שבין אדם למקום • מצוות שבין אדם לחברו • דיני ממון הוולת • מצוות שבמקדש וקרבתו • איסורי עבודה זרה וחוקות הגוים • עונשים על העריות

א. אדם למקום

אלו המצוות והאיסורים בפרשה, בעניינים שבין אדם למקום: א. להיות קדושים. ב. לשמור שבת. ג. לא להישבע לשקר בשם ה'. ד. כלאיים בורעים ובבהמה ובבגדים. ה. ערלה ונטע-רבעי. ו. אכילת בהמה לאחר יציאת הנפש. ז. הקפת הראש וגילוח הזקן. ח. שרט וקעקוע. ט. איסור מסירת הבת לעבירה. י. איסור אכילת שקצים. יא. שחיטת רוב הקנה.

ב. אדם לחברו

אלו המצוות והאיסורים בפרשה, בעניינים שבין אדם לחברו: א. כיבוד ומורא להורים. ב. מתנות עניים בשדה. ג. איסור קללה. ד. איסור נתינת עצה רעה.

ה. לדון לכף זכות. ו. איסור רכילות. ז. אהבת ישראל. ח. לא לעמוד על דם רעהו. ט. תוכחה בלי לבייש. י. כבוד הזקן. יא. אהבת הגר.

ג. ממון הוולת

אלו המצוות והאיסורים בפרשה הנוגעים לממון הוולת: א. לא לגזול. ב. לא לכחש או לשקר בתביעת ממון. ג. לשלם שכר פועל בזמן. ד. יושר בכלי משקל ומידה. ה. לשפוט צדק לעני ולעשיר.

ד. מקדש וקרבתו

אלו הן המצוות והאיסורים הנוגעות למקדש ולקדושו: א. מורא מקדש. ב. פיגול ונותר. ג. אכילת קרבן לאחר זריקת הדם. ד. אשם שפחה חרופה.

המשך בעמוד ד'

אוצר התורה יהוים מתוך הפרשה

אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּידָאוּ (יט, ג)

יש הסבורים בטעות שמצוות כיבוד הורים שייכת בעיקר לילדים הסמוכים על שולחן אביהם. לכן נאמר 'איש' - גם מי שהוא כבר בעצמו איש בעל משפחה וילדים, אף לו נאמר הציווי - 'אמו ואביו תיראו'.

לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפַּט (יט, טו)

לעתים מורה האדם היתר לעצמו לעשות עוול, בטענה שכך ראוי לעשות מצד הצדק והמשפט. אך האמת היא שלא כל מה שצדק מצד השכל, הוא אכן המעשה הטוב והנכון שיש לעשות. על כך מזהיר הכתוב: לא תעשו עוול 'במשפט', אל תעשו עוולות כאלו בשם הצדק והמשפט! כי עוול נשאר עוול גם אם הוא בשם הצדק.

(חתם סופר)

וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים (כ, ז)

איך נהיה אדם שיכור? הוא שותה כוס אחת ועוד כוס, עד שמשתכר. כך להבדיל בקדושה, איך יכול בשר ודם להפוך להיות קדוש? אלא 'התקדשתם' - הוא מקדש עצמו פעם אחת, ועוד פעם ועוד פעם, עד שבסוף - 'והייתם קדושים' הוא נהיה מציאות של איש קדוש.

(בית אברהם, סלונים)

חיים של תורה מעלת השיבות לימוד חומש רש"י

דבר גדול שידעו היטב חומש רש"י!

"אקווה שכבר הסתדר עניין המלמדים שילמדו חומש רש"י עם התלמידים אחר הצהריים, כי דבר גדול הוא זה, שהילדים ידעו היטב גם את חומש רש"י".

(ישועות משה, מכתבי קודש, ח"א מכתב ע')

נישא השבוע:

אהבת ישראל

וְאַהֲבֵתָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי ה' (ויקרא יט, יח). אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בְּתוֹרָה (רש"י)

דורות של יהודים אוהבי ישראל גדלו על פלגי דברי רש"י אלו בפרשת קדושים המלמדנו שמצוה זו של 'ואהבת לרעך כמוך' היא כלל גדול בתורה, דהיינו יסוד חשוב שעליו מושתתים כל המצוות שבין אדם לחברו, שכולם ענפים היוצאים ממצוות אהבת ישראל.

סמל ומופת לאהבת ישראל "כמוך ממש", היו רבותינו מאורי וגדולי הדורות זי"ע, אשר לבם היה מלא וגדוש באהבת ישראל ללא גבול, ועל כך - במאגד הסיפורים דלהלן:

לב לדעת הכרת והבנת מושג בתורה

שפחה חרופה

שפחה כנענית שהיו לה שני אדונים שותפים, ורק האחד מהם שחרר אותה, הרי היא חציה בת-חורין וחציה שפחה. במצב כזה אסור לה להינשא לבן חורין, משום צד העבדות שלה, וגם אסורה להינשא לעבד כנעני, משום צד החרות שלה. היא מותרת להינשא רק לעבד - עברי המותר בין בישראלית ובין בשפחה כנענית. בפרשתנו למדנו (ט, כ) שאם אבן השפחה 'נחרפת', כלומר מאורסת לעבד עברי, אין קידושה קידושין גמורים, כי בחלק השפחות שלה אין עדיין תורת קידושין. לכן, אם איש אחר יישא אותה באיסור, אינו חייב מיתה כלוקח אשת איש, אלא עליו להביא קרבן אשם בלבד.

רש"י מבאר ש'חרופה' הוא מלשון ייעוד ואירוסין. הרשב"ם מבאר, שהוא מלשון 'חרף נפשו', דהיינו מסר נפשו, שהיא נמסרת לעבד. והרמב"ן מבאר, שהוא מלשון 'נער', כמו 'בימי חרופי', שהיא משרתת את העבד כנערה המשרתת לאדונו.

עיניים לראות הבנת מילה אחת בתורה

כתובת

את המילה 'כתובת' נשמע בימינו בהקשר של ציון מקום המגורים בו מתגורר האדם. נשאל את חברנו: 'עברת דירה? מה הכתובת החדשה שלך?'

אולם בתורתנו הקדושה המילה 'כתובת' הוא מלשון כתיבה בצבע על העור, כמו שנאמר בפרשתנו (ויקרא יט, כח) וְכָתַבְתָּ קַעֲקֵעַ לֹא תִתְּנֶנּוּ בָּם, ורש"י מסביר: 'כתב המחוקק ושקוע שאינו נמחק לעולם שרקקעו במחט והוא משחיר לעולם'. כך מפרש הריב"ן במסכת מכות (כא, א): 'כותב תחילה על בשרו בסם או בסיקרא, ואחר כך מקעקע הבשר במחט או בסכין ונכנס הצבע בין העור לבשר'. הוי אומר, 'כתובת קעקע' פירושו: 'כתובת' - כתיבה בצבע על העור; 'קעקע' - ניקוב העור במחט או בסכין (רש"י הירש כאן).

ואנשים לשמוע בל"י רש"י הק' בדקדוק הלשוני

הו' של אחוה

בשעה שהבחורים פיוזו וריננו מול החתן בין ברכה לחברתה באמירת השבע ברכות בחתונה, מצא לו ר' גרשון זמן להתבונן בנוסח הברכה 'אשר ברא ששון ושמחה... אהבה ואחוה ושלוש ורעות'. הוא התבונן וחקר: הרי שורש המילה הוא 'אח', ומאיכן הגיעה האות ו' אל תוך המילה, וכיצד נוצרה המילה 'אחווה'?

בשיחה עם תלמיד חכם שישב לצידו, הוציא הלה חומש קטן מכיסו והצביע על דברי רש"י בפרשת קדושים (כ, יח) הכותב שאכן שורש המילה הוא 'אח', אך כשהמילה נהפכת ל'שם עצם' נוספת בה האות ו', ונכתב 'אחווה'. בדומה למילה (דברים כח, כח) 'זַעֲוֶה' שהוא מלשון זעזוע, והשורש הוא 'זע', כמו (אסתר ה, ט) וְלֹא קָם וְלֹא זָע, ואילו בשם העצם נוספת האות ו' ונכתב 'זעוה'.

ציון, שיש החולקים על רש"י, וסוברים שהשורש של אחווה הוא 'אחה', והאות ו' באמצע היא תמורת ה'א' האחרונה מן השורש, ואילו האות ה' האחרונה של 'אחווה' נועדה לתואר השם כמו בכל שם עצם.

הלימוד שלפני 'חפץ-חיים'

התארגנו פעם קבוצת בחורים בישיבת חברון ללימוד משותף בספר 'חפץ-חיים', במשך כמה דקות ליום, אך היו שהתנגדו לרעיון מסיבות שונות, עד שהוחלט לגשת אל המשגיח מרן הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל שיכריע בדבר. להפתעתם ענה המשגיח: 'אם אני מתנגד לכך לעת עתה!'

הבחורים הנדהמים ציפו להסבר, שהגיע עד מהרה מפי המשגיח: אם היינו אוהבים זה את זה באמת, וכי היינו מסוגלים לדבר או לשמוע סיפור גנאי איש על רעהו? היעלה אדם על דעתו לשמוע דבר גנות על עצמו ובשרו? המסקנה המתבקשת היא: אין לנו אהבת ישראל במידה מספקת! לכן אנו מוכנים לשמוע או לדבר על רעת הזולת. אם כן, וודאי שחשוב מאד ללמוד את הלכות לשון הרע בחפץ חיים, אבל לפני שמתחילים בלימוד חפץ חיים, חייבים להשקיע תחילה בלימוד מידת אהבת ישראל! הצעד הראשון הוא להשקיע תחילה עבודה לשפר את אהבת ישראל כך ממילא לא יכשל כלל האדם בדיבורים אסורים על הזולת!

אהבת ישראל - עד היכן?

מופלא עד מאד במידת אהבת ישראל היה הגה"ק רבי רפאל ברוך טולדיאנו זי"ע, רבה של מקנס במרוקו זי"ע, עד שהיה מוסר נפשו בפועל ממש לטובת הזולת. באותם הימים סבלו שם במרוקו הצעירים בכפרים ובעיירות מחוסר היגיינה עד שהיו נגועים במחלות מדבקות, אבעבועות שחין פרוח בגופם, כינים שרצו בראשיהם, בגדיהם בלו ונעליהם קרועות. איש לא הרהיב עוז לגשת אליהם ולטפל בהם, אם מחשש שיידבק במחלות, ואם מחמת התחושות הבלתי

לא לחש לסטולה...

סיפר הגה"צ המקובל רבי דניאל פריש זצוק"ל, בעל הפרוש 'מתוק מדבש' על הזוהר, שהוא נודמן פעם לאנטווערפן להיכלו של האדמו"ר הגה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע, שם ראה את חתנו הגה"ק רבי יענקל'ע זי"ע מתהלך בבית המדרש קודם תפילת שחרית וניגש אל כל אחד מהאורחים בשאלה: במה אוכל לעזור לך? בכוס קפה? או שמו בסידור חפצין?

הדבר היה לפלא בעיניו של רבי דניאל, שידע כמה הזהירו בספרי החסידות שלא לשוחח דברי חולין לפני התפילה. הוא המתין שר' יענקל'ע יגש אליו, וכשהגיע אליו ושאל אם אפשר לכבד אותו בכוס קפה, ניסה ר' דניאל לרמוז לו: ששש... ש... כאומרי שחסידיים מקפידים שלא לשוחח קודם התפילה. ענה ר' יענקל'ע ואמר לו: אברך! וכי נראה בעיניך שמה שהביאו הפוסקים בשם האר"י לומר קודם התפילה "הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך" הוא סתם לחש שאומרים לסגולה בעלמא... לא ולא! יש לקיים זאת בפועל ממש! לפני התפילה לא די לומר שאני מקבל עלי 'ואהבת לרעך כמוך', אלא יש לקיים 'ואהבת' במעשה!

חכמת התורה אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

תנאי ראשון ליהודי

לֹא תִפְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֹּר וְלִקְטֹף קְצִירֶךָ לֹא תִלְקֹט (ויקרא יט, ט)

נכנס פעם יהודי אל כ"ק מרן האדמו"ר מוויזשניץ-מאנסי זי"ע, והרבי שאל אותו מה למדת היום? השיב הלה שלמד סדר 'חוק לישראל'. שאל אותו הרבי, אם אפשר לבחון אותו על מה שלמד, כשהלה השיב בחיוב, שאל אותו הרבי: איזה מצוה מלמדים לגר צדק לראשונה כשבא להתגייר וללמוד תורת ישראל? השיב הלה: מצות לקט שכחה ופאה (רמב"ם הל' איסורי ביאה יד, ב).

נהנה הרבי מידיעתו, והוסיף לו פנינה נפלאה: התדע למה דווקא מצות אלו מלמדים את הגר יותר משאר המצוות? לפי שמצוות לקט שכחה ופאה הם דבר שיהודי נותן לשני משל עצמו. מלמדים לגר שהתנאי הראשון של יהודי, הוא לתת לזולת משל עצמו!

איש עתי - עיתונאי

וְשַׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמִּדְבָּרָה (ויקרא טז, כא)
אל מעונו של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, רבה של לובלין,

הגיע עיתונאי לראיין אותו, שאל אותו הרב: היכן נמצא בתורה לראשונה 'עיתונאי'? הלה לא ידע לענות והרב המשיך בדרך צחות: השעיר לעזאזל נשלח ביד 'איש עתי', דהיינו עיתונאי, הכותב בכתבי-עת. ולמה צריך היה לבחור לתפקיד זה דווקא בעיתונאי? כי השעיר צריך היה לשאת עליו את כל העבירות של כל ישראל, והיכן מוצאים אדם שיחטט בכל עונות העם היהודי מבלי לשכוח אפילו את העון הקטן ביותר, משום כך צריך היה להטיל תפקיד זה על עיתונאי, הוא בקי היטב במלאכה זו...

נניחה מכובדת...

לֹא תִגְנְבוּ (ויקרא יט, יא) אזהרה לגונב ממון, אבל לא תגנוב שבעשרת הדברות, אזהרה לגונב נפשות (רש"י)

בדרך צחות אמר הרה"ק מקוצץ זי"ע: בעשרת הדברות כתוב לא תגנוב בלשון יחיד כי מי גונב נפשות? אדם שפל וגרוע, אליו מדברים בלשון נוכח: אל תגנוב. אולם כאן בגניבת ממון כבר יכול להיות מדובר באיש מוכובד ונשוא פנים, שבצורה מכובדת מועל בממון הזולת. לגנב כזה לא פונים בלשון נוכח 'אתה', אלא בדרך כבוד ובלשון רבים: במחילה ממעלת כבודכם, אל תגנובו...

האם מותר לשכב על מזרן שיש בו שעטנז?

בפרשת השבוע נאמר (ויקרא יט, ט) וַיִּבְגְּדוּ בְּלִבָּיִם שְׂעִטָּנָה לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ. האיסור מן התורה הוא רק בלבישה או העלאתו דרך חימום, אולם חכמים גזרו (שו"ע י"ד סי' שא, א) שאפילו עשר מצעות זו על זו, והתחתון הוא שעטנז, אסור לשבת על העליון, גזירה שמא תעלה חוט שעטנז על בשרו.

לשבת או לשכב עליהם אפילו אם יש סדין על הכורסה (ספר השעטנז להלכה ולמעשה, פ"ד).

מזרן קפיצים

אולם מזרנים של ספוג קשיח שאינו נכפף ואינו עולה על בשרו, ואפילו מזרן-קפיצים רך ושוקע מעט אבל אינו נכפף ועולה על בשרו, דינו כמצע קשה, שמותר לשכב עליו, אפילו אם ידוע שהוא שעטנז, כל זמן שאין נוגע בבשרו, דהיינו שפורס עליו סדין (שם, בשם ספרי האחרונים).

יצוין, שלפי הבדיקות בשנים האחרונות בארץ ישראל, אין מצוי שעטנז במזרנים. וגם הנמצא במלון בחו"ל וכו', יכול לשכב על המזרנים, כיון שיש סדין על המזרן.

בגדים קשים

נפסק להלכה בשלחן ערוך (שם) שהאיסור מדרבנן לישב על שעטנז נאמר רק בבגדים רכים, כמו יריעות ושמלות שיש חשש שיעלה חוט עליו, אבל מצעים קשים שאין חשש זה, מותר לישב עליהם, ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהם. אולם כותב הרמ"א, שלכתחילה לא יעשה מצע של כלאים אפילו הוא קשה, גזירה שמא יבוא להתכסות בו.

מזרן רך

כורסאות וספות רכות מאד, שהיושב בהם שוקע בתוכם, והצדדים נכפפים עליו, דינם כהעלאה, ולכן אם ידוע שבד הריפוד הוא כלאים, אסור

כורסה רכה שהיושב שוקע בתוכה, אסור לישב עליה כשיש בה שעטנז, אפילו אם יש עליה סדין. אבל על מזרן שיש בו שעטנז מותר לשכב כשיש עליו סדין.

הלכה למעשה

היכן נמצא הר העזאזל?

על מקום בשם 'ג'בל מונטר' (הר הנוטר), כהר העזאזל. אך קביעה זו מבוססת רק על העובדה ששם באזור נמצא באר הנקרא בערבית 'ביר א סוק', והיה מי שקישר בין 'סוק' ל'צוק'. אלא שלזיהוי זה יש חסרון, באשר הוא נמצא במרחק 15 קילומטר מירושלים, מה שלא מתאים עם אף אחת מהשיטות.

מר-סבא או נבי מוסא?

יש שזיהו את העזאזל עם מקום הנקרא 'מר סבא', אך גם קביעה זו בעייתית, מאחר שהוא נמצא במרחק 18 ק"מ מירושלים, בעוד שהמרחק הגדול ביותר יכול להיות 14 ק"מ.

בספר אדמת קדש (שנת תרע"ג) חידש מעצמו, שצוק העזאזל נמצא במקום הנקרא בערבית 'נבי-מוסא', שפירושו הר-משה, והשערתו מבוססת על סיפורי הערבים המתגוררים במקום, שחשבו שבמקום הזה קבור משה רבינו, וחשבו שהשעיר הוא קרבן שמקריבים לכבודו של משה רבינו. כמובן שיש להתייחס להשערה זו כראוי להשערה הגשענת על סיפורים מופרכים כאלו, אך בעיקר עקב כך שהמקום זה נמצא במרחק 18 קילומטר מירושלים.

הרודיון או אל-חתרורה

אחרים הציעו על מקום הנקרא 'הרודיון' כהר העזאזל, על פי התרגום יונתן (פסוק יד) שכתב 'בית הרודיו'. אך מאחר והורדוס בנה שם בניינים מלכותיים למגוריו, לא ברור כיצד היה אפשר להשתמש בו להר העזאזל.

יש שהעלו השערה שהעזאזל הוא צוק הנקרא כיום 'חאן אל חתרורה', בקרבת מעלה אדומים הרחוק כ-14 קילומטרים מירושלים. הם סמתמכים על דברי הגמרא (יומא סח) שמירושלים ועד 'בית חודו', או 'בית חודו' בכתב-יד שונים, היו שלשה מילין, והוא בתחילת המדבר, ומשם היו מודיעים שהשעיר הגיע ליעודו. ואכן בדרך לאל-חתרורה יש יישוב עתיק בשם 'חרדונא', וזה מתאים עם השם 'בית חודו' המוזכר בגמרא.

צוקי נחל מכמש

ואילו חוקרים בני זמנינו, טוענים בתוקף שהעזאזל נמצא בוודאות ב'צוקי נחל מכמש', במרחק כעשרה ק"מ מירושלים. המסלול מירושלים למכמש הוא מישור נוח להליכה עבור האיש-עתי שהלך בצום ובחום מרחק רב. בסוירים שנערכו במקום נראה שהמקום עונה בדיוק על כל הדרישות של הר עזאזל, הוא נמצא במדבר בעל צוק גבוה ותלול, ובמורד ההר בולטות אבנים חדות.

זאת ועוד, מובא בגמרא (יומא טו) שבמקרה שהשעיר לא נהרג, היה המשלה יורד והורגו, כך שמסתבר שהייתה קיימת דרך קלה לירידה מההר לוואדי, ואכן שם בצוקי מכמש ישנן מדרגות עתיקות חצובות בסלע המובילות עד תחתית הוואדי.

בפרשת השבוע (טז, ח-כב) אנו לומדים אודות הר העזאזל, לשם היו שולחים ביום הכיפורים את השעיר ומפילים אותו ממורמי ההר לכפר על בני ישראל.

רש"י בפירושו (פסוק ה, עפ"י רא"ם) מסביר שהמילה 'עזאזל' מורכבת משתי מילים 'עזו' ו'אָל', ששניהם לשונות של תוקף וחוזק. וכונתו שהיה זה הר בעל אדמה סלעית וקשה. ורש"י מרחיב ומסביר: "הר עז וקשה, צוק גבוה, שנאמר (פסוק כב) ארץ גזרה, חתוכה".

מדרון תלול

למדנו אם כן מדברי רש"י כאן (ומפירושו במסכת יומא טז, ב), שהעזאזל נקרא 'ארץ גזרה', מלשון גְזִירָה וחיתוך, כי צורת ההר היתה שונה משאר ההרים שאפשר לעלות עליהם בשיפוע מכל עבר, בצורה כזו: \ אבל על הר העזאזל ניתן היה לעלות בשיפוע רך מצד אחד, אבל בעברו השני הוא נראה כאילו הוא חתוך מאמצע גובהו עד מרגלותיו, בצורה כזו: \ והמורד משם תלול וכמעט צוק (רש"י יומא טז, ב).

הרא"ם מוסיף, שמה שכתב רש"י 'צוק', הכוונה לסלע בעל שיניים בולטות ומחודדות, ולכן כאשר השליכו את השעיר לא היה מגיע למחצית ההר עד שהיה נעשה אברים אברים.

מרחק 12 קילומטר

היכן נמצא אותו 'הר עזאזל'? - שאלה מרתקת זו גולה זמן רב מחייהם של החוקרים השונים, שיצאו לתור אחר צוק גבוה, תלול ומשופע, בעל שיניים מחודדות, הנמצא במדבר סמוך לירושלים, על פי המפורש בפסוק שהעזאזל היה במדבר. מאחר ואין בידינו מסורת ברורה על מיקום ההר, צמחו להם במשך השנים השערות רבות, שלא בטוח איהו מהן, אם בכלל, היא הנכונה.

בגמרא מסכת יומא (טז, א-ב) מובאר שמירושלים עד הצוק היה מרחק של 12 מיל (ולדעת רבי יהודה ורבי יוסי: עשר מיל). כידוע המיל הוא 2000 אמה, הוי אומר, שבמסגרת המסע לחיפוש אחרי העזאזל עלינו לאתר מקום הרחוק מירושלים בין שנים עשר קילומטר (לדעת הגר"ח נאה שבאמה יש 48 ס"מ), ולא יותר מארבעה עשר קילומטר (לדעת החזון איש שבאמה יש 57.6 ס"מ). או פחות מכך, כתשעה קילומטר לדעת רבי יהודה ורבי יוסי.

ליד נחל תקוע והלחול?

אמנם רבי אשתורי הפרחי, מרבתינו הראשונים, כתב בספרו 'כפתור ופרח' (פרק י"א) שמירושלים לעזאזל כשלוש שעות 'הלחול ותקוע עם סמוכים'. אך דברי יתר סותמים, והחוקרים לא הצליחו לעמוד על כונתו, כשהוא לא ציין מקום מדויק.

ג'בל מונטר

רבים מהחוקרים ומורי הדרכים מצביעים

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

החוט המקשר: גלות על החטאים

אותם, ובימי עמוס עשו כמעשה הכושיים אחיהם של מצריים, והזהיר הנביא שאם יחטאו יגלו מארצם.

מנהג הספרדים: מפטירים את הפטרת פרשת קדושים - הפטרת 'התשפוט', והיא בספר יחזקאל פרק כ', מפסוק ב' עד אחרי פסוק כ'. הקשר לפרשת השבוע: בפרשת קדושים אנו לומדים מצות שמירת שבת, איסור עבודה זרה, לא ללכת רכיל ולא לחטוא בעריות, ובהפטרה זו מזהיר הנביא שה' יעניש את ישראל על שחטאו בחטאים אלו. למנהג התימנים: מתחילים מפסוק א', ומסיימים אחרי פסוק ט"ז.

פולמוס רחב נידון בספרי הפוסקים והמנהגים אודות הפטרת פרשת אחרי-קדושים, ונציין בקצרה רק את מסקנת הדברים למעשה:

מנהג האשכנזים: למרות שבדרך כלל כאשר שתי פרשיות מחוברות מפטירים את ההפטרה של הפרשה השנייה, מכל מקום כאשר אחרי-קדושים מחוברות, הכריע הרמ"א (או"ח סי' תכח, ח) להפטיר בהפטרת פרשת אחרי - 'הלא כבני כושיים', בספר עמוס פרק ט', מפסוק ז' עד אחרי פסוק ט"ז. הקשר לפרשת השבוע: בפרשת אחרי הזהירה התורה שלא לעשות כמעשה ארץ מצרים כדי שלא תקיא הארץ

עומקה של תורה עומק ועיון בדברי רש"י בפרשת השבוע

לא תלין - נברא או הפצא?

השכיר, כדרך כל פעולה הנעשית לאחרים, כמו לא תעשוק את שכר רעך.

ייתר תיבת 'אתך'

מהלך אחר כתב באמרי-שפר (לרבי נתן שפירא זי"ע) שההוכחה היא, משום שאם הכתוב מדבר על האדם הרי שתיבת 'אתך' מיותרת, שהרי בוודאי כשאיש מלין השכר הרי השכר נמצא אתו, לכן ההכרח שכוננת הכתוב להזהיר על הפעולה שהיא לא תלון אתך אלא אצל הפועל.

לא מצאנו

ואילו הרא"ם כתב, שרש"י נקט כך, משום שברוב המקומות בתורה כשמוזכרת מילה מהשורש של 'לין', היא באה כ'פועל עומד', דהיינו שפועל בעצמו, וכמעט לא מצאנו מילה משורש 'לין' שהוא 'פועל יוצא' שפועל באחרים, ולכן מסתבר יותר שגם כאן הפירוש הוא כפועל עומד, שהפעולה עצמה לא תלון.

חסרה תיבת 'את'

מפרשי רש"י התעמקו להבין, מנין הכריח רש"י שדווקא הפירוש השני הוא הנכון, ולא הראשון.

בפירוש 'באר מים חיים' מבאר, שאם היה הכתוב מוסב על האדם, היה לו להוסיף את המילה 'את', ולכתוב: לא תלון את פעולת

ידיעת התורה

בחגיגה עצמית בפר' השבוע עם פירוש

מדור תורה ששנינו מופיע במערכת מדי יום שישי - ניתן להשיב על חידות עם ד"ר ראובן טבעה 24:00 בד"ר מרים או א"ר בנין 'קול התורה' שנת 7 הודעות רות ומתקבלות המון תשובות במערכת. ממתן תורה הירושלמי או עירום ומסומן את המצוינות בבדין [בן משפחה] ובנו מתקבלת הגרלה שבועית: יוסף דעת - 200 X 3 זכרים חידוד בפרשה - 100 X 3 זכרים | כמנוח בקופסא - 150 X 3 זכרים

תורתך שעשועי פרפראות וחידודים על פרשת השבוע ופירוש רש"י הק'

יוסיף דעת

בגדי לבן - מה הכבוד?

על הכתוב בפרשת השבוע (ויקרא טז, לד) וְהִיָּתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקֹּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקַּל חַטָּאתָם אֲחַת בְּשָׁנָה וְיַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה, כותב רש"י: 'כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה, ולהגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולותו, אלא כמקיים גזירת המלך'. וצריך להבין: הרי מראש חודש ניסן כבר לבש אהרן בגדי זהב, שהם יותר מפוראים ומכובדים מבגדי לבן, ולמה דווקא כאן בבגדי לבן מודגש שלא היה לובש אותם לגדולתו אלא כמקיים גזירת המלך, הרי דבר זה היה צריך להיות מודגש דווקא בבגדי זהב!

פתרונות

פרשת שמיני

יוסיף דעת - קטורת - רק עכשיו?

על הכתוב בפרשת השבוע (ויקרא טז, כג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵל אֱלֹהֵי מוֹעֵד וגו', כותב רש"י: 'למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת. והתמיהה היא: מדוע לימדו את מעשה הקטורת רק עתה בראש חודש ניסן יום תוכחת המזבח, והרי במשך שבועת ימי המילואים עשו את כל העבודות והקטובות, ומדוע על לימדו כבר את מעשה הקטורת?'

במערכת תורה שבכתב התקבלו אלפי תשובות מאת הלומדים החשובים, להלן נציג לקט נבחר של חלק מהתשובות:

א. בכל יו' ימי המילואים התיי הקב"ה לעבוד רק בעבודות החיצונות מחוץ לאהל מועד, אבל לא עבוד בשום עבודה מהעבודות הפנימיות, ולהיות שהקטורת הוא מהעבודות הפנימיות ולא היה יכול ללמדו בה ב' ימי המילואים הוצרך ללמדו עתה ביום השמיני למילואים שכבר הוקם המשכן והותרו כל העבודות החיצוניות והפנימיות (רא"ם).

ב. בשבועת ימי המילואים רק משה היה יכול להיכנס לפניו, כי הוא היה הכהן, אבל אהרן שלא היה כהן היה אסור להיכנס לפניו ולכן לא היה יכול ללמדו את מעשה הקטורת (רבנו בחי'').

ג. לא הקריב בימי המילואים אלא קרבנות השייכים למילואים, ולא הקטורת שהיא קבועה לדורות, כשם שלא הקריב התמידין, שהרי לא כתיב במילואים 'מלבד עלת הבקר' (נור אריה). וכענין זה תירצו בעלי התוספות שב' ימי המילואים הקריבו רק קרבנות יחיד, והקטורת היא קרבן ציבור.

ד. בכל שבועת ימי המילואים היה משה משמש ועובד כל העבודות ולא היה לו צורך ללמד את אהרן, והן עכשיו ביום האחרון כאשר משה ואהרן שימשו יחד, ומכאן ואילך ישמש אהרן לבדו, היה צורך ללמדו מעשה הקטורת.

ה. בשבועת ימי המילואים לא הקטירו קטורת, משום דאין מקטידין קטורת של

חידוד בפרשה

לראות ל"ג בעומר

מצא בפירוש רש"י בפרשת השבוע מאמר רבי שמעון, ושני מאמרים בשם רבי עקיבא.

כמונה בקופסא

לא תשנא

בפרשת השבוע נאמר (ויקרא טז, יז) לֹא תִשְׁנֵא אֶת אָחִיךָ בְלִבְךָ. באחת הפרשיות בחמשה חומשי תורה כותב רש"י, 'שמי שעובר על איסור זה של לא תשנא, סופו לעבור על איסור לשון הרע. היכן הם דברי רש"י אלו?'

שחר אלא אתר הטבת הנרות, וכיון דלא היה הדלקת הנרות משום דהיו מפרקין את המשכן, ליכא טבחה, וכיון דלא הקטירו בבקר לא הקטירו בין הערבים משום דקטורת חזא מילתא היא, כמו שכתבו ה'תוס' ב'פ' התכלת דף נ ע"א. (נחלת יעקב). אולם בספר עשירית האיפה כתב שבכל שבועת ימי המילואים קרבו והקטירו קטורת כדפירש רש"י בפרשת פקודי (שמות מ, כט).

ו. כיוון שלא נמשחו הכלים עד היום השמיני ממילא לא קדשו ולכן לא הקטירו משה קטורת (וכן לא הדליק נרות) עד היום השמיני ולא יכל ללמד (העמק דבר).

ז. יתכן שלימדו ביום השמיני את סדר הקטורת של יום הכיפורים, וזה לא היה שייך בשבועת ימי המילואים.

חידוד בפרשה - בעלי חיים

שאלה: היכן בפרשת השבוע אני מוצאים את הדברים הבאים:

א. עוף שחלק מגופו דומה לאדם.

ב. שני בעלי-חיים הומוים זה לזה.

ג. בעל-חיים המתנהג בחסידות.

ד. בעל-חיים רגזן.

תשובות:

א. רש"י ויקרא י"א, יז: כוס וינשוף - הם צואיית"ש [כוס] הצועקים כלילה ויש להם לסתות כאדם.

ב. רש"י ויקרא י"א, יח: התנשמת - היא קלב"א שור"ץ וכו', ותנשמת האמורה בשרצים היא דומה לה.

ג. רש"י ויקרא י"א, יט: ולמה נקרא שמה חסידה, שעושה חסידות עם חברותיה במוזנות.

ד. שם: האנפה - היא דיה רגנית.

כמונה בקופסא - כעס וטעות

שאלה: בפרשת השבוע נאמר (ויקרא י, טז) וַיִּקְרָא עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיִּתָמָר. רש"י באתר הפרשיות בחמשה חומשי תורה, נכתב פסוק זה וכתוב על כך, שכיון שבא משה לכלל כעס - בא לכלל טעות. התעד היכן הם דברי רש"י אלו?

תשובה: בפרשת מטות: רש"י במדבר לא, כא: וכן אתה מוצא בשמיני למילואים, שאנמר (ויקרא י, טז) וַיִּקְרָא עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיִּתָמָר, בא לכלל כעס, בא לכלל טעות.

אהבת תורה

פרי עטם של לומדי תורה שבכתב מרחבי תבל

למצוא מציאות

לכבוד המערכת החשובה. לאחר כשנה וחצי שאני זוכה להשתתף במבחנים שגרמו לי ללמוד אחרת חומש ורש"י, רציתי להודות לכם על שבוכותכם בכל שבוע אני מוצא 'מציאות' ברש"י, כלומר, שנים רבות אני לומד רש"י ואני לא מאמין איך הרבה פנינים נפלאים וידיעות חשובות הנמצאות ברש"י פשוט נעלמו מנגד עיני ולא הבחנתי בהם עד שהתחלתי ללמוד בלימוד יסודי בצירוף מבחנים קבועים. אציין משל אחד הזכור לי מפרשת יתרו על המילים (שמות כ, ו) וְעִשָׂה חֶסֶד לְאֶלְפִים, ששאלו אצלכם במבחן מה הפירוש 'עושה חסד', החסד של האדם או החסד של הקב"ה, הייתי בטוח שהתשובה היא החסד של הקב"ה, אך לאחר שנכשלתו במבחן גיליתי שאתם אכן צודקים כי רש"י כותב (לפי גירסת אהת): 'עושה חסד - נוצר חסד שאדם עושה, לשלם שכר עד לאלפים דור'. זו היתה אצלי מציאה גדולה וחידוש גדול לאחר שנים של לימוד חומש ורש"י שלא ידעתי מכך, וכן הצעתי את הדברים לתלמידי חכמים והיה זה חידוש עבורם.

י"ש כח: מנחם מנדל ק.

מבט על פרשת אמור הבעל"ט:

מה בפרשה: כחלק מחומש 'תורת כהנים', רוב המצוות בפרשה זו קשורים אכן לכהנים ולעבודה במקדש, אך לצד זאת פרשת אמור מונחת גם בשלל נושאים ומצוות שאינם קשורים בלצדן ישרי לכהנים ולמקדש.

נושאי הפרשה: מצוות בכהנים • כהן בעל מום • קרבן מבהמות בעלות-מום • האסורים באכילת תרומה וקדשים • דינים בקרבנות • אותו ואת בנו • קידוש השם • מועדי השנה • מגורה ולחם הפנים • פרשת המגדף • מכה אדם ובהמה.

לשבר מחסום

אין בפי מילים להודות על המתנה הגדולה שהענקתם לי בחומש ויקרא. ולא, איני מתכוון לזכירה במתנה בהגדרה על כרטיס טיסה או כוס של אליהו, אני מתכוון למתנה שכל אחד זכה בו בחינם. בתעמולה הנפלאה שעשיתם למען לימוד חומש ויקרא שברתם אצלי מחסום שעמד שנים רבות בדרכי, מדי שנה כשהגיע חומש ויקרא הגרשתי שירות יוצא לי מהגלגלים והרכב שוקע על הכביש... עוד מימי ילדותי כאשר לא הבנתי היטב את הפרשיות של המנחות והנגעים וכו', נשאיתי עם פחד ורתיעה מפני חומש ויקרא. אך אתם השנה, נתתם לי את הדחף לגלות שמדובר בפחד שווא. התחלתי להשקיע בלימוד יום-יומי של חומש ויקרא, מילה אחר מילה, פסוק אחר פסוק, עם חושמים מבוראים, ופשוט אני מרגיש מיום ליום שזוכה בפסי.

הזעקה שאני מצליח ב"ח במבחנים היומיים והשבועיים, מוכיחים לי יותר מכל כי אכן כן: אני יודע היטב את חומש ויקרא! וה ממש-ממש לא מובן מאליי, למי שיועד ומבין במה הדברים אמורים.

ד. דונט, ברכפלד

המשך מעמוד א' -

ה. חוקות הני

אלו הם האיסורים הנוגעים לעבודה זרה וחוקות הגוי: א. פסל ומסכה. ב. אוב וידעונו. ג. מולך.

ו. ענין מוות

התורה מרחיבה בעונשים על איסורי עריות, חלקם בשריפה, חלק בתנן, וחלקם בסקילה, או כרת כשאין עדים והתראה.

קו 'קול התורה' 02-500-2018 | לחיווג מארה"ב: 1518-9881-351 | לחיווג מאנגליה: 4433-0613-0131

מערכת השיעורים

עברית | לשה"ק | אידיש

סיכום יומי קצר | שיעור יומי מורחב | שיעור שבועי מתומצת | שיעורי מבוא ושיעורים | שמוע ותחי נפשכם

הצטרפו ללגיטו של מלך

לומדי ונבחני תורה שבכתב

לרישום והצטרפות | מערכת מבחנים יומיים ושבועיים | מדור 'תורתך שעשועי' | הגרלות ענק ומתן שכרה בצדה

מאירחים את העולם

אלפי יהודים רוצים ליהנות ממתיקות צוף התורה שבכתב

מאות בתי כנסת ומוקדי הפצה
ברחבי הארץ, מבקשים להצטרף
ולקבל את הגיליון מדי שבוע

**בתרומה חודשית קטנה
אתה יכול לזכות בהפצת
התורה להמוני יהודים!**

ניתן לתרום לקבלת מארז הגיליונות
במשלוח ישיר לנקודת הפצה שלכם

או

לתרום לפתיחת מוקדי הפצה חדשים
מתוך רשימת בתי הכנסת הממתינים

**לתרומה ופתיחת מוקד הפצה – חייגו:
02-500-2018 שלוחה 6 < 2 < 1**

בשעות המענה האנושי - או בהשארת הודעה

או בכתובת הדוא"ל:

ts025002018@gmail.com

בהגרות בין הנבחנים ברציפות
משך כל פרשת שמיני זכו:

כרטיס טיסה ליומא דהילולא רבא בקרעסטיר

הרב משה שפירא - אלעד

שמות שאר הזוכים ב'תורה כארד'
יפורסמו בס"ד בסוף חומש ויקרא

גם השבוע
נמשכת סדרת הגרלות הענק
מתן שכרה בצדה
לנבחנים מדי יום במהלך כל ספר ויקרא

אחרי מות וקדושים

בין הלומדים והנבחנים
מדי יום בפרשת אחרי וקדושים

הגרלה על 1,000 ₪
ברשת בר-כל ונתיב החסד

בנוסף: בין הלומדים והנבחנים
ברצף בלי הפסק ויקרא - אחו"ק

הגרלה
30 זוכים - 100 ₪
תורה כארד

אמור

בין הלומדים והנבחנים
מדי יום בפרשת אמור

הגרלה על שעון יד
יוקרתי ומפואר

בנוסף: בין הלומדים והנבחנים
ברצף בלי הפסק ויקרא - אמור

הגרלה
35 זוכים - 100 ₪
תורה כארד

ההגרות הינם בנוסף להגרות היומיות והשבועיות הקבועות |
התמונות להמחשה בלבד | ע"פ תקנון המבצע שפורסם